

*Tarih Bölümü
Mayıs-Ağustos 2010
Sayı VII, 213-216.*

CIEPO 19'UN ARDINDAN

Cahit TELCİ*

Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi Araştırmaları Sempozyumu yani CIEPO olarak bilinen ve her iki yılda bir Türkiye'nin yanı sıra değişik ülkelerde toplanan sempozyumun 19.'su 26-30 Temmuz 2010 tarihleri arasında, Yüzüncü Yıl Üniversitesinin ev sahipliğinde Van'da toplandı. Çoğunluğu Türkiye'den olmakla beraber dünyanın değişik ülkelerinden iki yüzün üzerinde bilim adamının katılımı ile gerçekleşen CIEPO 19'u hazırlayanlar ve özellikle Sayın Yrd. Doç. Dr. Tuncay ÖĞÜN'ün sempozyumun düzenli bir şekilde tamamlanmasında büyük katkısı olmuştur. Kendilerine teşekkür ederim.

Elbette bu kadar katılımcı ile gerçekleşecek sempozyumun bir hafta içerisinde katılımcıları da fazla yormadan tamamlanabilmesi için birkaç salonda birden yapılması zorunlu. Ancak beş salon halinde yapılan oturumları takip edebilmek gerçekten zor. Ancak CIEPO 19 oturumları benzer toplantılara nazaran daha kalabalık idi. Gerçi bu gibi sempozyumlarda oturumların çok kalabalık olmasını beklemek gereksiz bir yaklaşımdır.

Her zaman olduğu gibi sempozyumun katılımının yüksek olması sebebiyle çok farklı, ilginç konularda tebliğler ve sunumlar dikkat çekti. Tebliğ ve sunum diyorum çünkü sadece CIEPO 19 için değil, son yılların hemen her toplantısı için ifade etmek gerekir ki *sunumlar* yer yer *tebliğ* ya da *bildirilerin* önüne geçti. Elbette bildiriyi görsel malzeme ile desteklemek farklı bir şey. Ancak görseelliğin ön planda olduğu *sunumlar*, son yıllarda daha çok müracaat edilen bir tarz haline geldi.

CIEPO 19'da çok doyurucu olanların yanında alanına yenilik getirmeyen tebliğlerde vardı. Bu da elbette genel bir sorun. Hatta öyle tebliğler vardı ki, tebliğ sahipleri müzakere esnasında kendilerine sorulan sorulara cevap verebilecek kadar konularına hâkim bile değillerdi. Bir bildiri sonunda

* Yrd. Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi Tarih Bölümü.

dinleyiciler tarafından yapılan hatırlatmaya, tebliğ sahibinin cevap vermesini beklerken, genç meslektaşın hocası olan kişinin ortaya atılarak, durumun genç sunumcunun *tecrübesizliğe* verilmesini ifade etmesi hayli ilginçti. Zaman zaman öyle anlar yaşıyor ki sunumu yürütecek bilgisayarda teknik bir arıza meydana geldiğinde sunumcunun dakikalarca söyleyecek tek bir sözü bile olmayabiliyor. En azından teknik sorun çözümleninceye kadar, konusunun sınırlarını çizmek noktasında bile zorlanabiliyor.

Aslında tebliğ, bir alanda çalışan araştırmacının dönem dönem çalışmalarında elde ettiği sonuçları, bir anlamda meslektaşları ile tartışmasıdır. Ancak mevcut durum buradan çıkmış, genelleme yapmadan ifade etmek gerekirse, falan yerde bir sempozyum, kongre haberi alınınca konuşacak bir konu bulmak gibi bir anlayışa dönmüş. İş böyle olunca başı sonu belli olmayan birkaç belge tedarik edilerek hemen bir tebliğ başlığı ve kocaman bir özet ile sempozyuma müracaat ediliyor. Toplam yirmi dakikalık bildiri süresinin neredeyse on beş dakikası konuya girmek için kullanılıyor. Zaten ana konuya sıra geldiğinde süre bitiyor. Ve her zaman olduğu gibi, efendim zamanım olsaydı falan şeylerden de bahsedecektim ama maalesef zaman yetmedi neşredildiğinde bunları da göreceksiniz gibi bilimsel bir toplantıda yeri olmayan ifadeler.

Sadece CIEPO değil, genel olarak sempozyumlarda bir seviyenin tutturulabilmesi ciddi bir sorun olarak ortada duruyor. Yer yer sadece Doktora üzeri araştırmacıların katılması bu sorunu giderebilir dense de, bu takdirde doktorasını tamamlamamış olmakla beraber, alanına önemli katkısı olabilecek, gerçekten dışlı genç meslektaşların bilgilerinden mahrum kalma, onlarla tanışmama tehlikesi de var. Bu sorunun öyle anlaşılıyor ki araştırmacılarımızın kendilerine çeki düzen vermesi ile giderilebileceği ortadadır. Yoksa oradan buradan toparlanmış, hiçbir araştırma ve çalışmanın mahsulü olmayan, üzerinde düşünülmemiş, sadece sempozyum için tedarik edilen satırların bir değer taşımayacağı açıktır.

Öte taraftan hakikaten malumat sahibi ve işine emek veren bazı hocaların zihinlerinde beliren bir meseleyi, altını üstünü doldurmadan, adeta bir sepet karışık meyveyi önümüze döküp, hadi sen ayıkla der gibi anlatmaları, dinlemek noktasında hoş olsa da okunması o kadar kolay olmuyor.

Bütün bu sorunlara, oturumlar planlanırken, oturum başkanı ve zaman zaman da yardımcısı tespit edilirken, bu kişilerin aynı zamanda müzakereci

Ciepo 19'un Ardından

olarak tespit edilmeleri ve oturum sonunda tebliğlerin mutlaka müzakeresinin yapılmasının olumlu katkıları olabilir.

Bütün bunlardan sonra yeniden CIEPO 19 'a dönersek, bazı tebliğlerin konuları hakkında yakın zamanlarda yayımlanmış müstakil kitapların olması konuları haylice gölgeledi. "Bizans ve Osmanlı Kaynaklarında Evrenos Bey" konulu tebliğ bunlardan birisi idi.

CIEPO'nun bu toplantısının bir özelliği de tebliğ konularının önceki toplantılara nazaran biraz daha geniş tutulması olarak değerlendirilebilir. Özellikle sempozyumun ikinci günü halı kilim dokumacılığında çorap örücülüğündeki motiflere, çeşitli takılardan bindallılara varıncaya kara çeşitli bildirilerin iki oturum halinde düzenlenmiş olması dikkatlerden kaçmıyor.

"Enver Paşa'nın Son Savaşı ve Ölümü Meselesi" başlıklı tebliğ tarihle ilgili sempozyumda pek kullanılmayan görüntü malzemesiyle de desteklenen ilginç bir çalışma oldu. Sempozyumun sıra dışı konularından bir tanesi de Yahya Akyüz'ün 1962 yılında birkaç hafta geçirdiği Van hakkında o yıllarda kaleme aldığı bir raporu son derecede akıcı üslubuyla anlatması idi.

Ayşıl Tükel Yavuz, konuştuğu oturumda bulunması gereken diğer katılımcıların da gelmemesi sebebiyle onların sürelerini de kullanarak bir saati aşan, tebliğden çok bir konferansı andıran doyurucu bildirisi dikkat çekici idi.

Aynı bölge-konu üzerinde yıllardan beri çalışmanın rahatlığını Ersin Gülsoy'un tebliğinde görmek mümkündür. Ayıntab sancağı üzerinde E. Erdoğan Özünlü'nün tebliği de hayli doyurucu idi. Keza Kadı sicillerindeki tereke kayıtlarının tarihsel gelişimi hakkındaki tebliğ de geniş bir çalışmanın ürünü olarak dikkat çekmekteydi.

Tebliğleri özellikle gözlenen bazı araştırmacılar nedendir bilinmez beklendiği kadar doyurucu değildi. "Ortaçağda Ahlat'ın Sosyo-Kültürel Yaşamı" konulu tebliğ kanaatimce bunlardan bir tanesi idi.

Sempozyum organizasyonundaki yorgunluğuna rağmen Tuncay Ögün'ün tebliği ise iyi hazırlanmış bir tebliğ olarak hemen dikkat çekti.

Son yıllarda sempozyum programında yer aldığı halde çok sayıda araştırmacının toplantıya katılmadığı, hatta ekstrem örneklerde sempozyuma geldiği halde kürsüye çıkmadığı biliniyor. CIEPO'da da böyle idi. Mesela dinlemek üzere gittiğim, Alpaslan Aşık, Osman Erabaşar, Fatih Gencer, Adnan Şişman gibi bazı araştırmacılar sempozyuma katılmamışlardı.

Tebliğlerden bir kısmı çok bilinen bazı konular hakkında yeni tespit edilen birkaç belgeden (Mesela "Kapatılan Bektaşî tekkelerinin mal

Cahit Telci

varlıklarının dağıtıldığını gösteren bir belge”) oluşmakta idi. Bu gibi tebliğler kendi içerisinde tutarlı olsa bile malumun ilanından öteye maalesef gidemiyor. Keza tahrir defterlerindeki bazı bilgilerden hareketle “şarki” kavramını ortaya koymaya çalışan, gerçekten haylice defter incelenen, haritalarla da desteklenen çalışma, aslında çok basit bazı tarih okumalarıyla çözümlenebilecek bir soru etrafında dönmekteydi.

XIX. Yüzyılda Van Çevresindeki Nesturileri konu alan çalışma nedendir bilinmez başlığında ifade edilen yüzyıla neredeyse gelemeden ve “ıslahatlar” kısmı eksik olarak sunuldu.

Balkanlarda kan davaları, Osmanlı İdaresinde Vilayet mektupçuluğu ve Osmanlı-Zeydi mücadelelerini konu edinen tebliğler kanaatimce hayli doyurucu ve ayrıntılı idi.

Bütün bunların yanında Bosnalı genç meslektaş Fahd Kasumovic’i tanımak benim için son derecede yararlı oldu. Kendi tebliğinin yanında müzakerelerdeki isabetli yorumları da son derecede önemli idi.

Toplantıya yurt dışından katılan araştırmacıların, panel gibi oturumlarda genellikle bir arada konuştukları da programdan hemen anlaşılacaktır. Buna karşın Türk araştırmacıların bu gibi panel oturumlarına pek rağbet etmediği görülüyor.

Sempozyum kapsamında organizasyon komitesinin misafirleri ağırlamak ve farklılıkları göstermek noktasındaki gayretleri takdire değer. Şahsen katılabilmek imkânı bulduğum Kırgız köyü gezisi ile Ahtamar Adası gezisi bu farklılıklar anlamında ifade edilebilir.

Sempozyum, maalesef katılamadığım Ahlat gezisi ile sona ererken önümüzdeki toplantının Girit’te yapılması da kararlaştırıldı.